

කළමනාකරණ තොරතුරු පද්ධති සහ ව්‍යාපෘති කළමනාකරණය

සැකසුම: තරංග ජයනන්ද

ව්‍යාපාර පරිසරය - 60%

- ව්‍යාපාර හා ආයතනික පරිසරය
  - ව්‍යාපාර සංවිධාන හැඳින්වීම
  - ව්‍යාපාර පරිසරය
  - ආචාරධර්ම සහ සමාජ වගකීම
- ව්‍යාපාර කළමනාකරණයේ ස්වභාවය සහ අවකාශය
  - ව්‍යාපාර කළමණාකරනය
- කළමනාකරණයේ කාර්යයන්
  - සැලසුම්කරණය සහ පාලනය
  - සංවිධාන ව්‍යුහය
  - නායකත්වය, අභිලේඛණය සහ සන්නිවේදනය

ව්‍යාපාර පරිසරය - 60%

- ව්‍යාපාරවල ක්‍රියාකාරී ක්ෂේත්‍ර
  - මෙහෙයුම් කළමනාකරණය
  - අලෙවි කළමනාකරණය
  - මානව සම්පත් කළමනාකරණය
  - කළමනාකරණ තොරතුරු පද්ධති සහ ව්‍යාපෘති කළමනාකරණය

පරිච්ඡේදයේ අන්තර්ගතය

1. මූලික කළමනාකරණ තොරතුරු පද්ධති (MIS)
2. ව්‍යාපෘති කළමනාකරණය

මූලික කළමනාකරණ තොරතුරු පද්ධති

තොරතුරු පද්ධතිවල අරමුණු

1. ගනුදෙනු සැකසීම හා ගබඩා කිරීම තුළින් මෙහෙයුම් කටයුතුවලට උපකාර කිරීම
2. තීරණ ගැනීම, සැලසුම්කරණය, කාර්ය සාධනය හා පාලනය තුළින් කළමනාකරණ ක්‍රියාවලීන් සඳහා උපකාර කිරීම.

මෙම මූලික අරමුණු දෙක නැවතත් අනු කොටස් 5 කට බෙදා දැක්විය හැක

- ගනුදෙනු සටහන් කිරීම (Recording Transactions)
- තීරණ ගැනීම (Decision Making)
- සැලසුම්කරණය (Planning)
- කාර්යවල මැනීම (Performance Measurement)
- පාලනය (Control).

තොරතුරුවල ගුණාංග

තොරතුරු වඩා ඵලදායී වීමට නම් ඒ තුළ යම් යම් විශේෂ ගුණාංග අන්තර්ගත විය යුතුය

ACCURATE

1. නිරවද්‍යතාව **A**ccurate
2. සම්පූර්ණ බව **C**omplete
3. පිරිවැය සඵලදායී **C**ost – effective
4. තේරුම්ගත හැකි බව **U**nderstandable
5. අදාල බව **R**elevant
6. ප්‍රවේශවීමේ හැකියාව **A**ccessible
7. කාලානුරූපී විය යුතු වේ **T**imely
6. භාවිතයට පහසු විය යුතු වේ **E**asy to use.

සංවිධානයක විවිධ මට්ටම්වලදී භාවිතා වන තොරතුරු පද්ධති

පද්ධති මට්ටම	පද්ධතිවල අරමුණු සහ ලක්ෂණ	උදාහරණ
උපක්‍රමික (strategic)	<p>අරමුණ: දිගු කාලීන සැලසුම් උදෙසා ඉහළ කළමනාකාරීත්වයට උපකාර වීම.</p> <p>කාල අවධානය: දිගු කාලීන</p> <p>ආවරණය: සමස්ත සංවිධානය</p> <p>අවිනිශ්චිතතාව (uncertainty) සහ පුද්ගලබද්ධ බව/ විෂයබද්ධ බව: (subjectivity) ඉහළ මට්ටමක පවතී.</p> <p>නිරවද්‍යතාව(accuracy): අනෙකුත් මට්ටම්වලට වඩා අඩු වැදගත්කමක් පවතී.</p>	<p>මූලික අනුපාත සහ කාර්ය සාධන දර්ශක, තත්කාර්ය වෙළඳපොළ විශ්ලේෂණයන්.</p> <p>උපක්‍රමික සැලසුම්</p>

පද්ධති මට්ටම	පද්ධතිවල අරමුණු සහ ලක්ෂණ	උදාහරණ
කළමනාකරණ හෝ ක්‍රමෝපායික Management or tactical	<p>අරමුණ: උපදේශන හා පාලනය සඳහා මධ්‍ය කළමනාකරණයට සහාය ලබා දීම.</p> <p>කාල අවධානය: කෙටි කාලීන හා මධ්‍ය කාලීන</p> <p>ආවරණය: දෙපාර්තමේන්තු හෝ ශ්‍රේණයන්</p> <p>අවිනිශ්චිතතා සහ පුද්ගලබද්ධ බව/ විෂයබද්ධ බව: සාමාන්‍යයි/මධ්‍යම මට්ටමේ පවතී.</p> <p>නිරවද්‍යතාව: මධ්‍යම මට්ටමේ පවතී, මෙහෙයුම් මට්ටමේ මෙන් සවිස්තරාත්මක නොවේ.</p>	<p>විචල්‍යතා විශ්ලේෂණයන් (Variance Analyses)</p> <p>විරෝධතා වාර්තා/ව්‍යතිරේක වාර්තා (Exception Reports)</p>

පද්ධති මට්ටම	පද්ධතිවල අරමුණු සහ ලක්ෂණ	උදාහරණ
මෙහෙයුම් Operational	අරමුණ: ගනුදෙනු ක්‍රියාත්මක කිරීමටත් සංවිධානයෙහි ව්‍යුහගත මෙහෙයුම් කටයුතු කළමනාකරණය කිරීමටත් මෙහෙයුම් කළමනාකරුවන් හට සහය ලබා දීම. කාල අවධානය: ඉතා ක්ෂණික/අප්‍රමාද ආවරණය: විශේෂිත වූ කාර්යයන් අවිනිශ්චිතතාව සහ පුද්ගලබද්ධ බව/ විෂයබද්ධ බව: අඩු මට්ටමක පවතී. නිරවද්‍යතාවය: ඉතා ඉහළ නිරවද්‍යතාවයකින් යුතු විය යුතු වේ.	ගනුදෙනු ලැයිස්තුගත කිරීම. දෛනික ලදුපත් සහ ගෙවීම්. යථාකාල (Real time) නිෂ්පාදන දත්ත. ණය හිමියන් හා ණය ගැනියන් ලැයිස්තුගත කිරීම.

ගනුදෙනු සැකසුම් පද්ධති (Transaction Processing System - TPS)

මෙම ගනුදෙනු සැකසුම් පද්ධති මගින් ව්‍යුහගත ගනුදෙනු වාර්තා කිරීම හා සැකසීම සිදුකරනු ලැබේ. මෙවැනි තොරතුරු පද්ධතියක් භාවිතා කිරීමෙන් ව්‍යුහගත දත්ත හා ගනුදෙනු අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යාමේ හැකියාවක් ලැබේ

මෙම පද්ධති දත්ත සැකසුම් පද්ධති (Data Processing Systems – DPS) ලෙසද හඳුන්වනු ලැබේ.

කළමනාකරණ තොරතුරු පද්ධති (Management Information System - MIS)

කළමනාකරණ තොරතුරු පද්ධති මගින් අභ්‍යන්තර ප්‍රභවයන් තුළින් ලබා ගන්නා දත්ත තොරතුරු බවට පරිවර්තනය කරයි

මෙම MIS මගින් දෛනික වාර්තා (Regular Reports) සැපයීම මෙන්ම සංවිධානයේ වර්තමාන හා අතීත කාර්ය සාධනයන් විමර්ශනය සඳහා ප්‍රවේශය ලබා දේ

MIS හි ලක්ෂණ

- මෙහෙයුම් සහ කළමනාකරණ මට්ටම්වලදී ව්‍යුහාත්මක තීරණ ගැනීම සඳහා උපකාර වේ
- පවත්නා මෙහෙයුම් පිළිබඳ වාර්තා කිරීම සඳහා සකසා ඇත
- සුළු ප්‍රමාණයේ විශ්ලේෂණ හැකියාවක් පවතී
- සාමාන්‍යයෙන් නම්‍යශීලීතාවයෙන් තොරවේ
- අභ්‍යන්තරය පිළිබඳව අවධානයක් පවතී.

විධායක තොරතුරු පද්ධති Executive Information System – EIS

විධායක තොරතුරු පද්ධතියක් මගින් අභ්‍යන්තර හා බාහිර මූලාශ්‍ර තුළින් ලබා ගන්නා ලද දත්ත රැස්කර ඒවා ජ්‍යෙෂ්ඨ කළමනාකරුවන්ට පහසුවෙන් පරිහරණය කළ හැකි තොරතුරු නිර්මාණය කිරීම සිදු කරයි. විධායක තොරතුරු පද්ධති ව්‍යුහගත නොවූ උපාය මාර්ගික තීරණ ගැනීමට ජ්‍යෙෂ්ඨ කළමනාකරුවන්ට උදවු කරයි

විධායක තොරතුරු පද්ධති සමහර අවස්ථාවන් වලදී විධායක උපකාරක පද්ධති (ESS) ලෙස ද හඳුන්වයි.

EIS හි ලක්ෂණ

- නම්‍යශීලීත්වය
- වේගවත් ප්‍රතිචාර කාලය (Quick Response Time)
- දත්ත විශ්ලේෂණය හා ආකෘතික මෙවලම්.

තීරණ උපකාරක පද්ධතීන් (Decision Support Systems)

අර්ධ ව්‍යුහගත සහ ව්‍යුහගත නොවූ තීරණ ගැනීම්වලදී දත්ත සහ විශ්ලේෂණාත්මක ආදර්ශයක් හෝ දත්ත විශ්ලේෂණ මෙවලම්වලින් තීරණ උපකාරක පද්ධතීන් සමන්විත වේ

කළමනාකරුවන් විසින් අවිනිශ්චිතතාවයේ ඉහළ මට්ටමක පවතින ගැටළු සම්බන්ධයෙන් තීරණ ගැනීම සඳහා තීරණ උපකාරක පද්ධති යොදා ගනී.

දැනුම් කාර්ය පද්ධති (Knowledge Work System – KWS)

සංවිධානයකට නව දැනුම නිර්මාණය හා සමෝධානය කිරීමට පහසුකම් සපයන තොරතුරු පද්ධතිය දැනුම් කාර්ය පද්ධතිය (KWS) යි

නව තොරතුරු සහ දැනුම නිර්මාණය කිරීම සිය මූලික කාර්යය වූ සේවකයන් දැනුම් සේවකයන් නම් වේ. ඔවුන් බොහෝවිට වෛද්‍යවරුන්, ඉන්ජිනේරුවන්, නීතිඥයින් සහ විද්‍යාඥයින් වැනි වෘත්තීන් හි සාමාජිකයන් වේ

කාර්යාල ස්වයංක්‍රීය කෙරෙන පද්ධතිය (Office Automation System – OAS)

දත්ත සහ තොරතුරු, සේවකයන්ගේ ඵලදායකත්වය ඉහළ නැංවීම සඳහා නිර්මාණය කරන ලද පරිගණක පද්ධතීන් කාර්යාල ස්වයංක්‍රීය පද්ධතීන් (OAS) නම් වේ. ඒවා කාර්යාලයක මෙහෙයුම් වලදී භාවිතාකරනු ලබන පරිගණක වැනි ස්වයංක්‍රීය හෝ විද්‍යුත් උපකරණ ක්‍රම හෝ පද්ධති වේ.

ප්‍රවීණ පද්ධතිය/විශේෂඥ පද්ධතිය (Expert System)

විශේෂඥ දැනුමෙන් හා තොරතුරුවලින් ප්‍රතිලාභ ලබා ගැනීමට ඉඩ ලබා දෙන විශේෂඥ පද්ධතිය, තීරණ උපකාරක පද්ධතියේ ස්වරූපයකි. මෙවැනි පද්ධතීන් විශේෂඥ දත්ත, විශේෂඥ හා කළ යුතු දෑ පිළිබඳ රෙගුලාසි අඩංගු දත්ත සමුදායකින් හෝ කිසියම් දෙනලද අවස්ථාවන් ගොන්නක් අර්ථ නිරූපණය කළ යුත්තේ කෙසේද? යන්න දක්වමින් සමන්විත වේ.

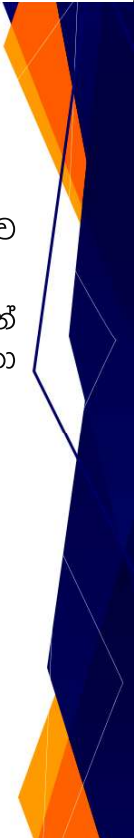

සංවිධානයකට විශේෂඥ පද්ධතියක් භාවිතා කිරීම සඳහා සපුරාලිය යුතු කොන්දේසි

- ගැටළුව සෑහෙන තරම් දුරට හොඳින් අර්ථ දැක්විය හැකි වීම
- ගැටළුව විසඳා ගත හැකි රීති කිහිපයක් අර්ථ දැක්වීමට විශේෂඥයාට හැකියාව තිබීම
- සම්ප්‍රදායික (conventional) ගනුදෙනු පිරිසැකසුම් මගින් හෝ දත්ත හැසිරවීමෙන් හෝ ගැටළුව විසඳාගත හැකි නොවීම
- විශේෂඥයාට වඩාත් සංකීර්ණ ගැටළු සඳහාද යොදා ගත හැකි වීම. බොහෝ විට විශේෂඥයන් සඳහා ඉහළ ගෙවීමක් සිදු කරනු ලබන නිසා කුඩා වේලාවක් ඉතිරි කර ගැනීමේ වටිනාකම ද ඉතා වැදගත් ය
- විශේෂඥ පද්ධතියකට සිදු කරනු ලබන ආයෝජනය පිරිවැය විසින් යුක්ති සහගත කළ යුතුය.

අභ්‍යන්තර ජාලයන් සහ බාහිර ජාලයන් (Intranets and extranets)

අභ්‍යන්තර ජාලය, අන්තර්ජාලයේ කුඩා අනුවාදයක්/පිටපතක් වැනිය. සංවිධානයේ සාමාජිකයන් සේවාදායකයේ ඇති තොරතුරුවලට ප්‍රවේශ වීම සඳහා ජාල ගත කරන ලද පරිගණක භාවිතා කරයි. අන්තර්ජාලයේ ඇති බුච්චරයන්ට සමාන වූ බුච්චරයකින් අභ්‍යන්තර ජාලයේ භාවිතාවන පරිශීලක (User) අතුරු මුහුණත (Interface) ව්‍යාප්ත වූ විවිධ පරාසයන්හි පවතින විෂයය ගණනාවකට අදාළ තොරතුරුවලට ප්‍රවේශ වීමේ හැකියාව අභ්‍යන්තර ජාලය විසින් පිරිනමයි.

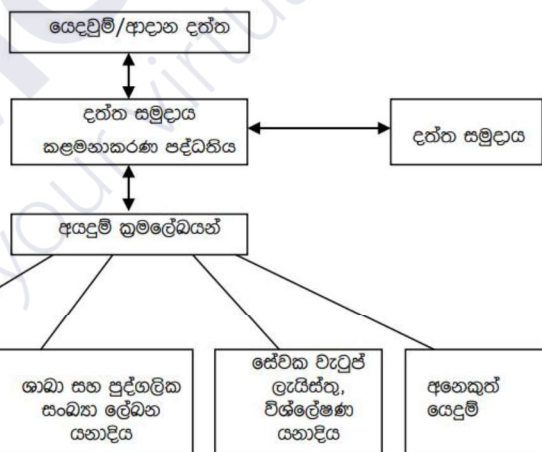
බාහිර ජාලය වලංගු පරිශීලක නාමයක් යොදා ගනිමින් අවසරලත් බාහිර පාර්ශවයන්ට (Authority Outsiders) ප්‍රවේශ විය හැකි අන්‍යන්තර ජාලයකි. බාහිර ජාලයේ ප්‍රවේශ විය හැකි කොටස් තීරණය වන්නේ පරිශීලක නාමය (User name) මගින් ආවරණය කර ඇති ප්‍රවේශයේ හිමිකම් මතය. ව්‍යාපාරික සහකරුවන් තොරතුරු හුවමාරු කර ගැනීම සඳහා බාහිර ජාලය ඉතා ජනප්‍රිය මාධ්‍යයක් බවට පත් වෙමින් පවතී.

දත්ත සමුදාය (Databases)

දත්ත සමුදාය යෙදුම් ගණනාවකට සේවා සඳහා වූ සංවිධානාත්මක දත්ත එකතුවකි. පුළුල් පරාසයක වූ පරිශීලකයන් සඳහා දත්ත වෙත පහසු ප්‍රවේශයක් දත්ත සමුදාය මගින් සපයයි.

දත්ත මධ්‍යගත කිරීම හා සමුදාය සඳහා වූ ප්‍රවේශය කළමනාකරණය කරනු ලබන මෘදුකාංගය දත්ත සමුදාය කළමනාකරණ පද්ධතියයි (Database Management System - DBMS). එමගින් එකම ලිපි ගොනුව බොහෝ යෙදුම් ගණනාවකට උපයෝජනය කිරීමට ඉඩ සලසයි.

දත්ත පදනම් පද්ධතිය (Database System) යන පදය භාවිතා කරනුයේ මධ්‍යගත වූ දත්ත ප්‍රයෝජනයට ගනු ලබන පුළුල් පරාසයකට අයත් පද්ධතීන් විස්තර කිරීමටය.

දත්ත පදනම් පද්ධතියක ලක්ෂණ

- දත්ත බෙදා හැරීම: විවිධ පරිශීලකයන්ට ඔවුන්ගේ යෙදුම් ක්‍රියාවලීන් සඳහා එකම දත්ත යොදාගැනීම හිසා දත්ත විවිධ ලිපි ගොනුවල රඳවා තබා ගැනීමේ අවශ්‍යතාව පැන නොහඬී
- දත්ත සමුදායේ සම්පූර්ණත්වය (integrity) පවත්වා ගැනීම සඳහා පාලනය කිරීම
- නම්‍යශීලීභාවය: එකිනෙකට වෙනස් ක්‍රියාවලි අවශ්‍යතාවයන් සහ දත්ත වෙත ප්‍රවේශ වීමේ ක්‍රමයන් විවිධ වූ එක් එක් පරිශීලකයාගේ අවශ්‍යතාවයන්ට අදාළ දත්ත, දත්ත සමුදාය විසින් සපයනු ලබයි.

ව්‍යාපාරික විහිදුම් පද්ධති (Enterprise-Wide Systems – EWS)

ව්‍යාපාරික විහිදුම් පද්ධතියක් නිර්මාණය කර ඇත්තේ ඕනෑම ස්ථානයක ඇති සියලුම ව්‍යාපාරික ශ්‍රිතයන්, සම්පත් සහ තොරතුරු සම්බන්ධීකරණය කිරීම සඳහා ය. ව්‍යාපාරික විහිදුම් පද්ධතියක් යටතේ සෑම ව්‍යාපාරික ක්ෂේත්‍රයකටම (ගිණුම්කරණ, මානව සම්පත්, නිෂ්පාදන සහ අලෙවිකරණ යනාදී) එහි අවශ්‍යතා සපුරා ගැනීම සඳහා පද්ධතියක් ලබා දී ඇත. කෙසේ වුවත් ඒ ඒ මොඩියුලයක් සංවිධානය තුළ තොරතුරු සඳහා පදනම වූ පොදු දත්ත සමුදායක් බෙදා ගනියි.

දැනුම් කළමනාකරණ පද්ධති (Knowledge Management Systems – KMS)

දැනුම් කළමනාකරණ පද්ධති (KMS), සංවිධානය තුළ ඇති දැනුම වාර්තා කිරීම සහ ගබඩා කිරීම සිදු කරනු ලබයි.

දැනුම් කළමනාකරණ පද්ධතියෙහි අඩංගු තොරතුරු පහසුවෙන් පරිශීලනය හා පහසුවෙන් සේවා නියුක්තිකයන් මගින් බෙදා හැරිය හැක. සිද්ධාන්ත ගැටළු සඳහා විසඳුම්, අදාළ හිතී පද්ධතීන් සහ බුද්ධිමය දේපළ (Intellectual Property) යනාදිය දැනුම් කළමනාකරණ පද්ධතියේ අඩංගු තොරතුරු සඳහා උදාහරණ ලෙස දැක්විය හැක.

දැනුම් කළමනාකරණ පද්ධතියක ප්‍රතිලාභ

- වටිනා තොරතුරු අනාගත භාවිතය සඳහා ආරක්ෂා වී තිබීම හා හැකි විමක් සිදු නොවීම
- දත්ත පහසුවෙන් බෙදා හැරිය හැකිවේ
- දැනුම ඉක්මණින් සහ පහසුවෙන් සේවා නියුක්තිකයන්ට ලබා දිය හැකි නිසා සේවා නියුක්තිකයන්ගේ පිබිදීම වේගවත් වේ. මෙමගින් සේවා නියුක්තිකයන් පුහුණු වීම සඳහා වැය කළ යුතු කාලය අවම කර ගත හැක.

ගනුදෙනුකාර සම්බන්ධතා කළමනාකරණ පද්ධති (Customer Relationship Management Systems)

සංවිධානයක නිෂ්පාදිත, සේවා සහ ගනුදෙනුකරුවන් සම්බන්ධතා තොරතුරු සැපයීම විශේෂීකරණය සිදුකර ඇති මෘදුකාංග යෙදුම්, ගනුදෙනුකරු සම්බන්ධතා කළමනාකරණ (CRM) පද්ධතියයි. ගනුදෙනුකරුවන්ගේ ඇණවුම් ඉතිහාසය, ලිපිනය, වයස හා ඔවුන් විසින් සපයා ඇති අලෙවිකරණ ප්‍රතිපෝෂණයනාදී ගනුදෙනුකරුවන්ගේ පෞද්ගලික තොරතුරු ගබඩා කරන දත්ත සමුදායක් මත ගනුදෙනුකරු සම්බන්ධතා කළමනාකරණ පද්ධති පදනම් වී ඇත.

ව්‍යාපෘති කළමනාකරණය (Project Management)

ව්‍යාපෘතියක් යනු දී ඇති පිරිවැය, කාර්ය සටහන හා තත්ව පරමාර්ථවලට(Quality Objectives)අනුකූලව, කිසියම් ස්ථාපිත අරමුණු සමූහයක් ළඟා කර ගැනීම සඳහා දිගින් කරන ලද ආරම්භයක් හා අවසානයක් සහිත කටයුත්තකි.

සම්පත් යනු ව්‍යාපෘතියක් සඳහා වෙන් කරන ලද මුදල්, පහසුකම්, සැපයුම්, සේවා සහ මිනිසුන්ය.

ව්‍යාපෘති හා සාමාන්‍ය ව්‍යාපාර අතර වෙනස

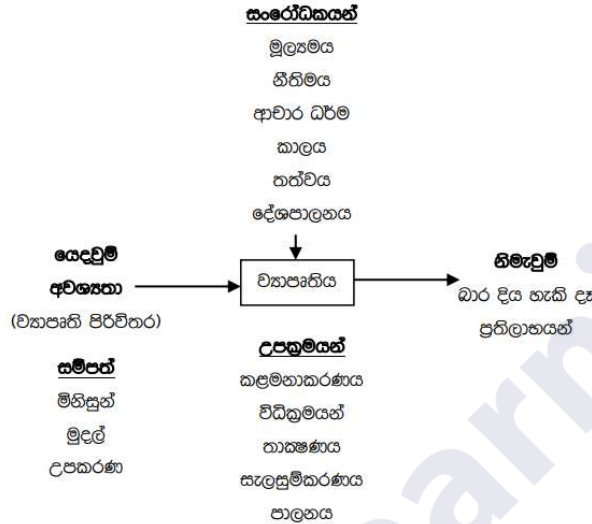
ව්‍යාපෘතීන්	මෙහෙයුම් (සාමාන්‍ය ව්‍යාපාරයන්)
නිශ්චිත ආරම්භයක් සහ අවසානයක් ඇත.	සිදුවෙමින් පවතින කාර්යයන්ය.
සම්පත් ඔවුන් සඳහාම වෙන්කර ඇතත් ඒවා බොහෝ විට අන් අය සමඟ බෙදා ගැනීමේ පදනම මත ලබා දී ඇත	සම්පත් පුර්ණ ලෙස භාවිතා කරයි.
සුවිශේෂී වන අතර, එක් වතාවක් පමණක් සිදු කිරීමට අදහස් කරයි.	හැවත හැවතත් සිදුවන කාර්යයන් බොහොමයක් පවතී.
පැහැදිලිව අර්ථකථනය කරන ලද අන්ත ප්‍රතිඵලයක් ළඟා කර ගැනීමේ අරමුණින් සැලසුම්කට අනුගාමීව කටයුතු සිදු වේ.	සාමාන්‍ය ආකාරයේ අරමුණු හා නියමිත කාලසීමාවක් ඇත.
සංවිධානීය හා කාර්යානුගත රේඛාවන්වලින් ඔබ්බට ගමන් කරයි.	සාමාන්‍යයෙන් සංවිධාන හෝ කාර්යානුගත ව්‍යුහය (Functional Structure) අනුගමනය කරයි.

ව්‍යාපෘතීන් සඳහා පොදු උදාහරණ

01. කිසියම් නිෂ්පාදිතයක්, සේවාවක් හෝ විෂය වස්තුවක් අලුතින් නිපදවීම
02. සංවිධානයක ව්‍යුහය වෙනස් කිරීම
03. නව තොරතුරු පද්ධතියක් හඳුන්වාදීම හෝ එය නැවත සකස් කිරීම
04. නව ව්‍යාපාර කාර්ය පටිපාටියක් හෝ ක්‍රියාවලියක් ක්‍රියාත්මක කිරීම

ව්‍යාපෘතියක අත්‍යවශ්‍ය උපාංග

ව්‍යාපෘති කළමනාකරණය සඳහා ආකෘතියක්: 7S ආකෘතිය

ච්චිනෙදා මෙහෙයුම් කළමනාකරණයට වඩා ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ විෂය පථය වෙනස් වන අතර එහිදී එයට ම ආවේණික විශේෂීකරණය වූ සහ විශේෂිත වූ උපක්‍රමයන් භාවිතා වනු ලැබේ. මේලට් විසින් මෙම විකල්පයන් 7S ලෙස සඳහන් කර ඇත.

- කාර්ය මණ්ඩලය (Staff)
- ව්‍යුහය (Structure)
- උපාය මාර්ගය (Strategy)
- කුසලතා (Skills)
- ඇල්ම ඇති පාර්ශව (Stakeholders)
- පද්ධති (Systems)
- විලාශය (Style).

ව්‍යාපෘති කළමනාකරණය

ව්‍යාපෘති පරමාර්ථයන්, නියමිත කාල වකවානු තුළ පිරිවැය ඵලදායී ආකාරයෙන් ළඟා කර ගැනීම සඳහා ක්‍රියාවලීන්, විධි ක්‍රම, දැනුම, කුසලතා සහ අත්‍යවශ්‍ය සේවාවන් යොදාගැනීම යි. ව්‍යාපෘති කළමනාකරණයේ පරමාර්ථය වන්නේ සාර්ථක ව්‍යාපෘතියක් ය. ව්‍යාපෘතියක් නිශ්චිත තත්ත්ව මට්ටමක් සහිතව, නියමිත කාලවකවානුව තුළ දී, දී ඇති අයවැය තුළ සිට සම්පූර්ණ වන්නේ නම්, එය සාර්ථක ව්‍යාපෘතියක් ලෙසට දැක්විය හැකිය.

සංරෝධකය	විවරණය
තත්ත්වය	අවසාන ප්‍රතිඵලය මඟින් ව්‍යාපෘති පිරිවිතරය ස්ථිර කළ යුතුය. තවත් ආකාරයකින් පැවසුවහොත්, අවසාන ප්‍රතිඵලය මඟින් ව්‍යාපෘතිය ළඟා කර ගැනීමට අදහස් කළ දේ ළඟා කර ගත යුතුය.
අයවැය	අවසරලත් වියදම් ඉක්මවා යෑමෙන් තොරව ව්‍යාපෘතිය සම්පූර්ණ කළ යුතුය.
කාල වකවානුව	ව්‍යාපෘතියේ ප්‍රගතිය සැලසුම් කරන ලද ප්‍රගතිය ද අනුකූල විය යුතුය. එවිට ව්‍යාපෘතියේ ප්‍රතිඵලය එකඟ වූ දිනයේ දී භාවිතයට ගැනීමේ හැකියාව ඇත. කාලය යනු මුදල් වන නිසා, නිසි කාල කළමනාකරණය තුළින් පිරිවැය ඇතුළත් කරගත හැක.

ව්‍යාපෘති කාර්යයේ කළමනාකරණ අභියෝගයන්

අභියෝගය	විවරණය
කණ්ඩායම් ගොඩනැංවීම	විවිධ වූ කාර්ය හා සමාජ පසුබිම් වලින් පැමිණෙන පුද්ගලයන් සමූහයක් මඟින් කාර්යය සිදු කෙරෙනු ලැබේ. කණ්ඩායමට ඉක්මනින් විමට හැකි විය යුතු අතර එකතෙකා සමග ඵලදායීව සන්නිවේදනය කිරීමට හැකි විය යුතුය.
අපේක්ෂිත ගැටලු	කාර්යය ආරම්භ කිරීමට ප්‍රථමයෙන්, නිසි අයුරින් සැලසුම් කිරීම හා නිර්මාණය කිරීම මඟින් අපේක්ෂිත ගැටලු වළක්වා ගත යුතුය.
අනපේක්ෂිත ගැටලු	මෙම ගැටලු කඩිනමින් හා කාර්යක්ෂමව විසඳා ගැනීමට අවශ්‍ය වන්නා වූ යාන්ත්‍රණයන්, ව්‍යාපෘතිය තුළ පැවතිය යුතුය.
ප්‍රමාද වූ ප්‍රතිලාභ	සාමාන්‍යයෙන් කාර්යය නිමාවන තුරු ප්‍රතිලාභයන් ලබාගත නොහැක. මේ සඳහා ඇති ගතවන කාලය නිසා අවසාන ප්‍රතිලාභකයා මත පීඩනයක් ඇති වන අතර ඔහුට ආසන්න ප්‍රතිලාභවලින් තොරව ද අධික වියදම්වලට මුහුණ දීමට සිදු වේ.
විශේෂඥයින්	එක් එක් අවධියේ දී විශේෂඥයින් විසින් සිදුකර ඇති දායකත්වයන් විවිධ වේ.
ගැටුම් ඇති විමේ විභවය	ව්‍යාපෘතියක විවිධ අභිලාෂයන් සහිත පාර්ශවයන් සිටී. මෙමඟින් ගැටුම් නිර්මාණය වීමේ ඉඩ ප්‍රස්ථාව ඉහළය.

ව්‍යාපෘතීන් අසාර්ථක වීමට හේතු

1. ප්‍රත්‍යක්ෂ නොවූ තාක්ෂණය (Unproven Technology)
2. වෙනස්වන සේවාදායක පිරිවිතරයන් (Changing Client Specification)
3. දේශපාලනය/ආයතනික බලය
4. දුර්වල ව්‍යාපෘති කළමනාකරණය
  - අධි ශුභවාදය(Over Optimism)
  - තාක්ෂණික කාර්ය මණ්ඩලයට නිසි ප්‍රමාණයටත් වඩා වැඩියෙන් උසස් වීම් ලබා දීම
  - දුර්වල සැලසුම්කරණය
  - දුර්වල පාලනය

ව්‍යාපෘතියක් සාර්ථක වීමට බලපාන සාධක

- කාලය, පිරිවැය හා සම්පත් වල ඇති සීමාවන් සැලකිල්ලට ගනිමින් සිදු කරන මනා සැලසුම්කරණය
- ව්‍යාපෘතිය භාවිතයට ගන්නන්ගේ අවශ්‍යතා ඉටු වන බව සහතික කර ගැනීම සඳහා (පසු වෙනස්වීම්වලින් තොරව) ව්‍යාපෘතිය ගොඩනැංවෙන හා භාරදෙන ක්‍රියාවලියේදී වී සඳහා භාවිතයට ගන්නන්ගේ සම්බන්ධ වීම

- සුදුසු කුසලතා සහිත කාර්යක්ෂම හා කැපවුණු ව්‍යාපෘති කාර්ය මණ්ඩලය
- පැහැදිලි ව්‍යාපාර අවස්ථාවන් මත පදනම් ව, ජ්‍යෙෂ්ඨ කළමනාකරණය විසින් ව්‍යාපෘතිය සඳහා දරන ස්වාමිත්වය
- සීමාවන් සහ බාධකයන්/සංරෝධකයන් නිසි ලෙස කළමනාකරණය කිරීම
- අවදානම අඩු කිරීම සහ අවිනිශ්චිත සැලසුම්කරණය සඳහා අවදානම් ඇගයීම් හා කළමනාකරණය
- ව්‍යාපෘතියේ සාර්ථකත්වය ඇගයීම සහ උගත් පාඩම් අවබෝධ කර ගැනීම සඳහා නිශ්චිත කාර්යසාධන මිණුම් දැඩි සහ ව්‍යාපාර අවස්ථාවන් සඳහා පැහැදිලි පටිපාටීන් පැවතීම.

PRINCE 2

PRINCE යන සංකේතනාමය භාවිතා වන්නේ **PR**ojects (ව්‍යාපෘති) **IN** **C**ontrolled **E**nvironments (පාලන පරිසරයන් තුළ) යන්නටයි. මෙය රාජ්‍ය වාණිජ්‍යය සඳහා වන එක්සත් රාජධානි කාර්යාලයේ (UK Office for Government Commerce – OGC) ලියාපදිංචි වූ වෙළඳ ලකුණකි.

PRINCE 2 ලක්ෂණ

- ඕනෑම ප්‍රමාණයක, ඕනෑම සංකීර්ණත්වයකින් යුතු ඕනෑම ව්‍යාපෘතියක් කළමනාකරණය කිරීම සඳහා ජ්‍යෙෂ්ඨතා 2 යොදා ගත හැකිය. එයට හේතුව වන්නේ පද්ධතියෙහි පවත්නා මෑතීය හැකි බවයි
- පද්ධතිය තුළ පවත්නා භූමිකාවන් හා වගකීම් විදහා දැක්වෙන, පැහැදිලි කළමනාකරණ ව්‍යුහයක් නියම කොට ඇත. මෙයට අනුරූප කිරීම, ආයතනය තුළ පවත්නා කුසලතාවලට අනුව සහ ව්‍යාපෘතියේ ස්වභාවය අනුව සිදු කළ හැක
- පද්ධතිය මගින් අවධානය යොමුවන්නේ ව්‍යාපෘති කළමනාකරණයේ තාක්ෂණික ක්‍රියාවලීන්ට වඩා, ව්‍යාපෘතියේ ප්‍රතිඵලයන් ලබා දීම වෙතටය. ව්‍යාපෘතියේ අවසාන නිමවුම භාවිතා කරන්නා වූ පුද්ගලයන් ව්‍යාපෘතියට ක්‍රියාශීලීව සම්බන්ධ වී වැඩ කරනු ලබයි
- අවදානම අඩු කිරීම සහ අවිනිශ්චිත සැලසුම්කරණය සඳහා අවදානම් ඇගයීම් හා කළමනාකරණය
- PRINCE 2 හි මූලික පැතිකඩක් වන්නේ, ව්‍යාපෘතියක් දියත් වන්නේ එහි ව්‍යාපාර අවස්ථාවන් විසින් යන්නයි. .

උපාංග

ව්‍යාපෘතියක් සාර්ථක කර ගැනීමට නම් උපාංග පිළිබඳව වඩාත් අවධානය යොමු කළ යුතුය. ව්‍යාපෘතියෙන් ව්‍යාපෘතියට උපාංගවල සැබෑ ස්වභාවය පුළුල් වශයෙන් වෙනස් වේ. මෙහිදී නිරතුරුවම අවධානයට යොමු කළ යුතු කරුණු 07 ක් පවතී

- ව්‍යාපාර අවස්ථාවන්
- සංවිධානය
- සැලසුම්
- අවදානම
- ප්‍රගතිය
- තත්ත්වය
- ගැටලු සහ වෙනස්වීම්

ක්‍රියාවලීන්

ව්‍යාපෘති ක්‍රියාවලියන් විකිනෙකට බැඳී ක්‍රියාකාරකම් සමූහයක් නිසා ඒවා උපාංග වලට වඩා සංයුක්ත භාවයෙන් යුක්තය. ක්‍රියාවලීන් වර්ග 08 ක් ඇත

- ව්‍යාපෘතියක් මෙහෙයවීම
- ව්‍යාපෘතියක් ආරම්භ කිරීම
- ව්‍යාපෘතියකට මුල පිරීම
- සැලසුම්කරණය
- අවධියක් පාලනය කිරීම
- අවධි සීමා කළමනාකරණය කිරීම
- නිෂ්පාදනය භාරදීම කළමනාකරණය කිරීම
- ව්‍යාපෘතිය හමාර කිරීම

Thank You!